In memoriam:
Gerhard Pferschy

DOI: 10.17234/RadoviZHP.57.01

Ivica Šute

Gerhard Pferschy (Fürstenfeld, 2. 2. 1930 – Graz, 13. 1. 2025)

Početkom prošle godine preminuo je u Grazu u 95. godini ugledni štajerski povjesničar i arhivist Gerhard Pferschy. Riječ je o znanstveniku čije je ime poznato i izvan granica rodne mu Štajerske i Austrije, osobito u susjednoj Sloveniji i u Hrvatskoj. Kada je riječ o Hrvatskoj, ime Gerharda Pferschyja snažno je povezano uz Međunarodni kulturni povijesni simpozij „Mogersdorf" u kojemu su članovi Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i ostali hrvatski povjesničari imali priliku s njim surađivati.

Gerhard Pferschy rođen je 2. veljače 1930. u Fürstenfeldu. Nakon studija povijesti, germanistike i sociologije na Sveučilištu u Grazu od 1955. radio je u Štajerskom zemaljskom arhivu. Godine 1977. naslijedio je Fritza Poscha na mjestu ravnatelja arhiva.

U toj je ulozi nadgledao formiranje i konsolidiranje različitih arhivskih odjela smještenih u nekadašnjem karmelićanskom samostanu podno Schlossberga. Od 1978. do 1995. Gerhard Pferschy predavao je arhivistiku na Institutu za austrijska povijesna istraživanja. Dugi niz godina, od 1996. pa sve do 2016, predsjedao je Povijesnim društvom Štajerske i bio jedan od (su)urednika najpoznatijeg štajerskog povijesnog časopisa – *Zeitschrift des Historischen Vereines für Steiermark*. Od 1992. izabran je za dopisnog člana Austrijske akademije znanosti.
Pferschyjeva istraživanja prvenstveno su bila usredotočena na štajersku socijalnu povijest, s posebnim zanimanjem za strukture rudarstva i obrta, kao i seljačke ustanke. Njegova su istraživanja obuhvaćala široki kronološki raspon, od srednjega vijeka do međuratnog razdoblja u Štajerskoj. Od njegovih značajnih radova svakako valja izdvojiti objavljivanje četvrte knjige štajerskog diplomatskog registra za godine 1260 – 1276 (*Urkundenbuch des Herzogthums Steiermark* 4, 1975), uredništva zbirke radova o počecima Štajerske pod Traungauerima (*Das Werden der Stiermark. Die Zeit der Traungauer*, 1980), uređivanje četvrte knjige povijesti Štajerske koja obuhvaća razdoblje srednjega vijeka (*Die Steiermark im Spätmittelalter*, 2018). Autor je brojnih regionalnih izložbi i popratnih kataloga u kojima su problematizirana razna pitanja iz štajerske i regionalne povijesti. Također treba spomenuti kako je bio inicijator i urednik sveobuhvatnog pregleda cjelokupne slovenske povijesti na njemačkom jeziku, objavljenog u izdanju izdavačke kuće Leykam u Grazu, autora Vaska Simonitija, Petera Vodopiveca i Petera Štiha. Među zadnjim njegovim radovima izdvaja se monografija posvećena povijesti rodnoga grada – *Fürstenfeld Die Stadtgeschichte* (Fürstenfeld, 2000).

Pferschyjevi su radovi objavljivani i u hrvatskim historiografskim časopisima. Tako je članak „Opažanja o uzrocima seljačkih nemira u prvoj polovini 17. sto-

ljeća u vojvodini Štajerskoj“ objavljen u *Radovima Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu* 1973, a članak „Mijena arhivskih funkcija od feudalne države do demokracije i Štajerski zemaljski arhiv“ u *Historijskom zborniku* 1991. godine. Od 1978. godine nadalje, najprije zajedno s Ferdom Hauptmannom, tadašnjim profesorom povijesti jugoistočne Europe na Sveučilištu u Grazu, a od 1987. nadalje, predstavljao je Štajersku u organizacijskom odboru simpozija „Mogersdorf“, koji je u nekoliko navrata i organizirao kada je Štajerska bila domaćin. Pritom mu je suradnik u okviru štajerske delegacije bio također nedavno preminuli štajerski povjesničar Rüdiger Malli (1943 – 2021).

Gerhard Pferschy otišao je u mirovinu 1. prosinca 1995, nakon što je navršio 65 godina života. Devetnaest godina vodio je Štajerski zemaljski arhiv i u tom je razdoblju značajno oblikovao ne samo arhiv već i štajersku regionalnu povijest. Kao najbliži suradnik tadašnjeg ravnatelja arhiva Fritza Poscha, bio je jedna od ključnih osoba u oblikovanju velike državne izložbe „Štajerski seljak“ 1966. godine. U dugotrajnim arhivskim pregovorima između Austrije i tadašnje Jugoslavije, Pferschy je kao stručnjak zastupao interese Štajerskog zemaljskog arhiva od 1977. pa sve do raspada Jugoslavije. Njegov rad donio mu je brojna priznanja, uključujući Veliku zlatnu medalju časti Štajerske i Austrijski križ časti za znanost i umjetnost. Godine 2000. objavljen je *Festschrift* posvećen njegovu 70. rođendanu, koji je izašao u uglednoj ediciji *Forschungen zur geschichtlichen Landeskunde der Steiermark*.

Kao sin firstenfeldskog pjesnika Hermanna Pferschyja, bio je i neposredni sudionik štajerske književne scene te je u mladosti počeo objavljivati vlastitu poeziju, od kojih se izdvaja zbirka pjesama „Dani koji se ne vraćaju“ (*Die nicht zurückgenommenen Tage*) (Graz, 1990). Pferschy je bio otac troje djece i bio je oženjen Annelies rođ. Pittner od 1956. do njezine smrti 2024. godine. Gospođa Pferschy također je redovito sudjelovala na okupljanjima u povodu kulturnopovijesnog simpozija „Mogersdorf“.

Svima nama koji se sjećamo Gerharda Pferschyja u posebnoj uspomeni ostaju druženja na simpoziju „Mogersodorf“ , a naročito njegovo domaćinstvo u rodnom mu Fürstenfeldu, na 41. Kulturnopovijesnom simpoziju održanom od 5. do 8. srpnja 2011. godine. Generacije hrvatskih povjesničara duguju veliku zahvalnost Gerhardu Pferschyju na stipendiji koju je Štajerski zemaljski arhiv dodjeljivao istraživačima iz Hrvatske, koji su tijekom boravka u Grazu, tamošnjem arhivu i bibliotekama imali priliku obaviti istraživanja relevantna za njihove magistarske radove i disertacije. U tom smislu, Gerhard Pferschy imao je puno razumijevanja i naklonost za regionalna znanstvena, stručna i kulturna umrežavanja austrijskih, mađarskih, slovenskih i hrvatskih kolega.

Ivica Šute

FILOZOFSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU
ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST
INSTITUTE OF CROATIAN HISTORY
INSTITUT FÜR KROATISCHE GESCHICHTE

RADOVI
57
Broj 1

ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST
FILOZOFSKOGA FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

FF press

ZAGREB 2025.

RADOVI ZAVODA ZA HRVATSKU POVIJEST FILOZOFSKOGA FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Knjiga 57, broj 1

Izdavač / Publisher
Zavod za hrvatsku povijest
Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet, Odsjek za povijest
FF press

Za izdavača / For Publisher
Domagoj Tončinić

Glavni urednik / Editor-in-Chief
Filip Šimetin Šegvić

Izvršni urednik / Managing editor
Zvjezdana Sikirić Assouline

Zamjenik glavnog urednika / Assistant Editor-in-Chief
Luka Špoljarić

Uredništvo / Editorial Board
Inga Vilogorac Brčić (stara povijest/ancient history), Trpimir Vedriš (srednji vijek/medieval history), Hrvoje Petrić (rani novi vijek/early modern history), Martin Previšić (suvremena povijest/contemporary history), Tvrtko Jakovina (globalna povijest/global history), Silvija Pisk (zavičajna povijest/local history), Tomislav Galović (pomoćne povijesne znanosti/auxiliary sciences of history)

Izvršni urednik za međunarodnu komunikaciju / Executive editor for international communication
Nada Zečević

Urednik recenzija / Review Editor
Kornelija Jurin Starčević

Međunarodno uredničko vijeće / International Editorial Council
Denis Jevgenjevič Alimov (Sankt Peterburg), Csaba Békés (Budapest), Jakub Beneš (London), Rajko Bratož (Ljubljana), Svetlozar Eldarov (Sofija), Toni Filiposki (Skopje), Aleksandar Fotić (Beograd), Vladan Gavrilović (Novi Sad), Hannes Grandits (Berlin), Kateřina Horníčková (České Budějovice / Olomouc), Catherine Horel (Pariz), Angela Ilić (München), Egidio Ivetić (Padova), Husnija Kamberović (Sarajevo), Irina Lyubomirova Ognyanova-Krivoshieva (Sofija), Axel E. W. Müller (Leeds), Beata Możejko (Gdanjsk), Géza Pálffy (Budapest), Zlatko Pleše (Chapel Hill), Ioan-Aurel Pop (Cluj), Alexios G. C. Savvides (Kalamata), Vlada Stanković (Beograd), Zrinka Stahuljak (Los Angeles), Ludwig Steindorff (Kiel), Peter Štih (Ljubljana), Andrea Vanina Neyra (Buenos Aires), Radina Vučetić (Beograd), Christina Lutter (Beč) i Andrej Hozjan (Maribor)

Tajnik uredništva / Editorial Board Assistant
Dejan Zadro

Adresa uredništva/Editorial Board address
Zavod za hrvatsku povijest, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu,
Ivana Lučića 3, HR-10 000, Zagreb
Tel. ++385 (0)1 6120191

Časopis izlazi jedanput godišnje / The Journal is published once a year
Časopis je u digitalnom obliku dostupan na / The Journal in digital form is accessible at: Portal znanstvenih časopisa Republike Hrvatske „Hrčak“ http://hrcak.srce.hr/radovi-zhp

Financijska potpora za tisak časopisa / The journal is published with the financial support by:
Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske

Časopis je indeksiran u sljedećim bazama / The Journal is indexed in the following databases:
Directory of Open Access Journals, EBSCO, SCOPUS, ERIH PLUS, Emerging Sources Citation Index - Web of Science

Naslovna stranica / Title page by
Marko Maraković

Grafičko oblikovanje i računalni slog / Graphic design and layout
Marko Maraković

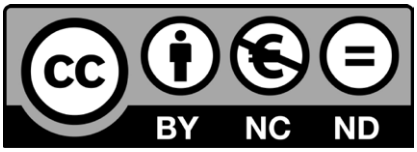
Lektura / Language editors
Katarina Starčević (hrvatski / Croatian)
Tomislav Brandolica (engleski / English)

Korektura / Copy editing
Marta Janković

Ilustracija na naslovnici
Muza Klio (Alexander S. Murray, *Manual of Mythology*, London 1898)

Časopis je u digitalnom obliku dostupan na Portalu znanstvenih časopisa Republike Hrvatske „Hrčak“ http://hrcak.srce.hr/radovi-zhp

The Journal is accessible in digital form at the Hrcak - Portal of scientific journals of Croatia http://hrcak.srce.hr/radovi-zhp

Djelo je objavljeno pod uvjetima Creative Commons Autorstvo-Nekomercijalno-Bez prerada 4.0 Međunarodne javne licence (CC-BY-NC-ND) koja dopušta korištenje, dijeljenje i umnažanje djela, ali samo u nekomercijalne svrhe i uz uvjet da se ispravno citira djelo i autora, te uputi na izvor. Dijeljenje djela u prerađenom ili izmijenjenom obliku nije dopušteno.